

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КАБІNET ВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

с. 64
Гуманізація освіти: проблеми формування у фахівця навчання

Т Е З И

**ДОПОВІДЕЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРОБЛЕМИ ГУМАНІЗАЦІЇ
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ»**

13—15 жовтня 1992 р.

Київ НМК ВО 1992

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Т Е З И
ДОПОВІДЕЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ НАУКОВО-
МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ "ПРОБЛЕМИ
ГУМАНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ"

13-15 жовтня 1992 р.

Київ НМК ВО 1992

Відповідальний за випуск З.Я.Грозний

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

1. МОКІН Борис Іванович
/голова/ - академік, ректор Вінницького політехнічного Інституту
2. БУРБЕННИКОВ Юрій Анатолійович
/заступник голови/ - проректор з навчальної роботи ВПІ
3. БУЯЛЬСЬКА Тамара Болеславівна - доцент, канд. філоос. наук, зав.кафедрою історії та теорії культури, директор КХЦ ВПІ
4. БАЛІЦЬКИЙ Віталій Григорович - професор, д-р іст. наук, зав. кафедрою історії, ВПІ
5. КРЕДІСОВ Анатолій Іванович - професор, зам. директора по науковій роботі ІІНК при КДУ
6. ЛЕВКІВСЬКИЙ Казімир Михайлович - провідний методист НМК ВО при Міністерстві освіти України, канд. іст. наук, доцент
7. ЧЕМШИТ Олександр Олександрович - доцент, декан гуманітарного факультету, СПІ
8. СТЕПАНОВ Микола Степанович - доцент, канд. філос. наук, зав. кафедрою української та російської мов, ВПІ
9. РОГОЖИН Микола Петрович - доцент, канд. філос. наук, зав. кафедрою культурології, ДПІ
10. ДАНИЛЬЧУК Микола Михайлович - доцент, канд. техн. наук, голова секції методичної Ради, ВПІ
11. ГРОЗНИЙ Зоря Якович
/відповідальний секретар/ - зав. лабораторією методичного забезпечення навчального процесу, ВПІ

М.С.Свідло,
І.В.Черноморденко
/Київський інженерно-будівельний
інститут/

ГУМАНІСТИЧНЕ МИСЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

У смутні епохи всілякі міркування про гуманізм та гуманістичне виховання виглядають чимось абстрактним і далеким від життя. Але, між іншим, історія свідчить, що чим сильніше пригнічення нелюдських обставин на особистість, тим сильнішим є протест і тим голосніше лунають заклики до відновлення гуманістичних цінностей.

Наша країна нині також переживає смутний період своєї історії. А це ще більшою мірою підвищує відповідальність суспільствознавців за здійснювану ними наукову діяльність, яка сприяє формуванню загальнолюдських цінностей.

За сучасних обставин переоцінка цінностей не повинна вироджуватися в ідеологію песимізму чи патологічного оптимізму, не бажаючи рахуватися з повсякденними реаліями. Перед філософами й іншими вітчизняними суспільствознавцями стоїть завдання не тільки зберегти, а й примножувати загальнолюдські культурні цінності. Для цього потрібно ще і ще раз обміркувати роль та методи гуманістичного виховання студентів, виявити нові спроможності плідних контактів з молоддю в процесі навчання, особливо природничого і технічного профілю.

Було б нерозумним не враховувати такий факт, що в обставинах болісної перебудови всієї системи господарського і культурного життя нашої країни інколи лунають цілком некомпетентні заклики зведення до мінімуму витрат на викладання гуманітарних дисциплін у закладах, наприклад, технічного профілю.

Суспільство все більше усвідомлює необхідність гуманізації суспільних відносин. Природно, що цей процес торкається і системи вищої освіти. Щодо вищої технічної освіти він повинен виявитися як потреба студентів у гуманітарних знаннях. А чи існує взагалі така потреба? Якщо так, то в якій мірі? Що потрібно зробити для того щоб її сформувати?

Відповідь на ці питання зможе дати систематична, цілеспрямована реалізація на практиці ідеї гуманізації вищої технічної освіти.

Досвід роботи соціологічної групи КІБІ свідчить, що більшість студентів /80%/, аспірантів /91%/ та викладачів дисциплін технічного профілю /56%/ підтримують ідею викладання гуманітарних дисциплін у сфері вищої технічної освіти.

Опитані студенти і аспіранти вбачають значущість гуманітарного викладання в технічних вузах не тільки в розширенні їх ерудиції, в систематизації наукових знань на основі врахування людських інтересів і потреб, а й у тому, що оволодіваючи культурними цінностями, вони згодом зможуть не тільки орієнтуватися в соціальних процесах, а й безпосередньо бути їх учасником, коригувати, або ж, якщо виникне необхідність, формувати цілі, впливати на досягнення поставлених цілей.

Яким же сьогодні повинен бути процес викладання у вузі, щоб отримати бажаний результат? Які ж необхідно знайти форми співдружності студентів, аспірантів та викладачів, котрі б мали змогу ефективно задовольняти зростаючі запити студентської молоді, сприяти розвитку гуманістичного мислення?

Не слід ігнорувати даної проблеми, досвід зарубіжних учених, завдяки якому видно, що існують визначені форми гуманізації студентської молоді. Що стосується гуманітарних дисциплін, то в даному випадку маємо на увазі активну, творчу участь студентської молоді в педагогічному процесі. Іншими словами, технічний спеціаліст з дипломом про вищу освіту повинен бути не тільки носієм знань з галузі техніки, а й готовим взяти участь у розв'язанні управлінських завдань. Для цього ж потрібне знання людської психології, впливу культурних цінностей на поведінку людей у сфері виробничої діяльності.

У зв'язку з цим всі гуманітарні кафедри технічних вузів нашої країни можуть і повинні брати активну участь у підготовці не тільки етично та естетично освічених людей, а й людей, котрі зможуть управляти соціальними процесами на виробництві. Тому доцільно доповнити проведення семінарських занять працею в трудових, виробничих колективах /соціологічні опитування, консультації з питань керівництва тощо/, а це, в свою чергу, передбачає введення у викладання гуманітарних дисциплін елементів аксіології, праксиології, менеджменту та маркетингу. Це і буде творчим доробком до процесу формування особистості на основі глибокого вивчення і практичного використання знань про гуманістичні цінності людської культури.

ЗМІСТ

Т.Б.Буяльська. Суб'єкт культури як головна мета технічної освіти	3
В.П.Старжинський. Концептуальна модель гуманізації інженерної освіти.....	5
К.М.Левківський. Гуманізація та гуманітаризація інженерно-технічної освіти.....	6
Ю.С.Данилюк. Гуманістичні аспекти інженерної освіти.....	8
А.В.Місуно. Технічна освіти як галузь процесу духовного виробництва.....	9
В.І.Іванов. Проблеми гуманізації технічної освіти.....	10
В.Я.Даниленко. Вектор гуманізації технічної освіти.....	11
С.О.Щукін. Гуманізація інженерної освіти у світлі нової соціально-економічної дійсності.....	13
Р.С.Гуревич. Гуманітаризація технічної освіти як педагогічна проблема.....	15
С.Л.Шлемкевич. Людина на шляху до самої себе.....	17
Я.Р.Козьмук. Гуманізація як раціонально-іраціональна проблема..	19
С.О.Безвархий, В.В.Гнатій. Системний підхід як метод гуманізації технічної освіти.....	21
В.О.Линок, М.Ф.Макарець, В.І.Шубін. Гуманітарні можливості історико-наукових та історико-технічних дисциплін в інженерних вузах	22
Л.О.Воронкова, І.В.Распопов. Про нову філософію інженерно-технічної освіти.....	24
С.М.Назарова. Можливості культурології в гуманізації технічної освіти.....	25
Г.П.Макаров. Університети та гуманізація технічної освіти.....	26
О.І.Хома. Поняття менталітету та деякі проблеми викладання гуманітарних дисциплін.....	28
Н.І.Дем'янчук. Гуманістичне виховання майбутнього інженера.....	30
Д.А.Дядін. Гуманітарні аспекти підготовки фахівців для проектно-конструкторських організацій.....	31
П.П.Трохимчук. Значення історизму та методологічних коренів предмета в галузі фундаментальних наук при вихованні технічної інтелегенції.....	33
М.П.Стрельбицький. Проблема поглиблення знань студентів-першкурсників про художній образ у процесі читання курсу історії української культури.....	35
В.В.Булдигін, О.О.Дем'яненко. Гуманістичний зміст кореляції природних явищ і процесу мислення.....	36

А.Ф.Гасвий. Дидактичні принципи удосконалення підготовки фахівців технічного профілю.....	37
М.Д.Пришак. Гуманітарний аспект викладання філософії в технічному вузі.....	38
Л.І.Васюкова. Теоретичні і практичні проблеми гуманізації і гуманітаризації технічної освіти.....	39
І.П.Чорний. До питання про методологічні та методичні засади викладання філософії в технічних вузах.....	41
В.Г.Кузнецов, Л.І.Нерушева. Проблеми інстинкту смерті в культурі..	43
Г.П.Швець. Гуманістичні підходи формування духовного світогляду інженера.....	45
Т.Е.Василевська. Історія культури і моральний вибір особистості....	47
А.Г.Михайловський. Курс "Вступ до філософії науково-технічного прогресу" як складова частина гуманізації технічної освіти.....	49
І.О.Головашенко. Філософське знання як спосіб запобігти технократизму.....	51
Ю.О.Адамович, В.Г.Прущковський. Політекономічні аспекти проблеми гуманізації технічної освіти.....	52
П.В.Слотак. Проблема гуманізації освіти в умовах традиційної культури.....	55
А.М.Онофрійчук. Гуманітарна підготовка студентів у технічному вузі в світлі майбутньої професії.....	57
О.Ф.Ванешина. Моральний зміст художніх міфів.....	59
Л.М.Ігнатов. Проблеми формування економічної культури інженерів..	61
І.Г.Намчинов. Культура та надкультура в творчості М.А.Бердяєва...	62
М.С.Свідло, І.В.Черноморденко. Гуманістичне мислення: проблеми формування в процесі навчання.....	64
І.А.Доннікова, П.Ф.Дорошенко. Гуманітарна підготовка студентів технічних вузів та культура життя особистості.....	66
І.О.Шудрик, А.Т.Щедрин. Релігійно-богословські пошуки гуманістичних шляхів розв'язання глобальних проблем сучасності.....	67
Н.К.Кочерга, А.Д.Забара. До питань про теоретичні та практичні аспекти гуманізації та гуманітаризації технічної освіти.....	68
О.С.Антоненко, І.О.Шудрик. Соціологічний аналіз релігії як явища культури для гуманізації освіти.....	70
В.В.Білий. Робінзонада гуманітаризації як епізод робінзонадного проектного мислення.....	72
В.І.Бондар, А.Д.Тяченко. Гуманізація навчально-виховного процесу і формування політичної культури майбутніх спеціалістів.....	73

О.Г.Найдьонов. Історичне та культурне самопізнання – важливий засіб гуманізації технічної освіти	75
А.В.Копиленко, М.Д.Савельєва. Філософсько-культурологічний аспект технології.....	76
О.В.Бардін, В.Л.Левченко. Формування культури логічного мислення як домінанта гуманітаризації інженерної освіти	77
В.П.Кожем"яко, О.А.Головань. Науково-технічні аспекти ефекту особистості	79
Г.В.Андрейченко. Викладач як суб"єкт та об"єкт гуманітарної освіти	81
Д.І.Барановський, А.О.Ламм, А.Я.Лисенко. Досвід та проблеми впровадження принципу гуманізації освіти в підготовці студентів вузу	83
В.Н.Голобородько. Дизайн в інженерну освіту. Чи є альтернатива?	84
М.І.Алещенко, М.Д.Попович, В.Г.Романюк. Орієнтація на гуманітарні знання в сільськогосподарському вузі	86
З.І.Гриценко. Значення питань з етнографії України у вихованні студентської молоді	88
А.Д.Ятченко. Розуміння і методологія гуманітарних наук	89
А.С.Панченко. Про деякі проблеми гуманізації й гуманітаризації вищої освіти	91
М.А.Клименко. Виховання необхідних особистих якостей інженера-керівника	93
Л.Ф.Волик. Виховання професійної культури інженера	93
В.І.Савуляк. Деякі аспекти гуманізації підготовки інженерів	94
А.В.Шевченко, Т.В.Скорюкова. Шляхи розв"язання проблем підготовки фахівців у технічному вузі	95
Л.А.Мацко, О.В.Трофімов. Подолання відчуження як засіб гуманізації вищої освіти	97
М.М.Ковтун. Формування загальнолюдських цінностей при викладанні політології	99
І.В.Кіщенко. Гуманітаризація освіти як засіб морального виховання студентської молоді.....	101
А.П.Огурцов, Л.М.Мамаєв, В.В.Залішук. Гуманітарна підготовка майбутніх студентів вузу	103
Л.В. Філонов. Місце Олександра Кривницького в національному відродженні Вінниччини	104

В.В. Ільїн, В.Г. Скотний. Соціально-культурне значення раціоналізації гуманітарної освіти технічної інтелігенції	105
О.М. Шевчук. Принцип гуманізації викладання і значення екологічного гуманізму	107
П.С. Слободянюк, Н.Г. Коломієць. Деякі міркування з приводу виховання екологічного світогляду студентів	109
В.С. Остапчук. Принцип гуманізму в політичній системі України..	111
В.П. Поливанний, А.І. Ніжник. Роль курсу "Етика і культура" у формуванні особистості інженера	112
М.В. Стопчак, О.І. Кіріков. До питання про вивчення православія у структурі культурологічних дисциплін	114
В.І. Черніа. Організація часу життєдіяльності студентів - один із шляхів гуманізації технічної освіти	116
І.Я. Тодоров. Врахування конфесійних пріоритетів студентів як фактор гуманітаризації вищої технічної освіти	118
В.С. Скалярчук. Осмислення свободи як загальнолюдської цінності в процесі формування свідомості інженера	118
О.М. Мельников, М.О. Соляниченко. Психологічні аспекти комп'ютерних інформаційних технологій	119
В.Є. Савка. Спецкурс "Соціологія сім'ї" в технічному вузі	120
В.О. Казмірчук. Проблеми виховання молоді в умовах соціальних перебудов	122
Л.В. Єпіна, Н.Г. Качалова. Проблеми реалізації гуманістичного типу освіти	124
В.М. Баскевич. Підвищення культури мовлення майбутніх фахівців - проблема сьогодення	126
Н.З. Грозна. Роль художнього музею в підготовці технічної інтелігенції	127
О.В. Ковальова, І.В. Гречко. До питання про гуманітарну підготовку фахівців в технічному вузі	128
А.І. Хмель. Узгодження аудиторної та позааудиторної роботи кафедри російської мови із гуманітарними курсами технічного вузу	130
Я.Л. Кулик, В.І. Олійник, О.І. Тарануха. Місце фізичної культури як складової частини загальнолюдської культури у вихованні студентської молоді	132
Е.Г. Румеліді. Економіка і гуманізація	134
М.П. Байда. Роль живої етики у формуванні світогляду інженера..	135

П.Т.Бугаєнко. Формування політичної культури майбутнього інженера	I36
Н.Л.Колмакова. Іноземна мова як засіб підвищення культурного рівня студентів у сучасних умовах розвитку	I37
О.А.Гандюков. Гуманітаризація соціально-екологічних відносин і формування особистості інженера	I38
М.В.Сущенко. Про роль історичних дисциплін у формуванні гуманітарної культури	I40
М.І.Небава. Економічні аспекти загальнолюдських цінностей ..	I42
М.С.Дворніков. Сучасне економічне мислення – необхідна якість інженера	I43
Н.М.Кузьмінська. Духовна ситуація часу і шляхи підвищення культурного рівня студента технічного вузу.....	I44
Г.Чуйко. Ідейні підвалини гуманітарної освіти інженерної інтелігенції	I45
І.О.Цикунов. Деякі проблеми гуманітарної освіти інженерів ..	I46
С.В.Волочай, Е.А.Жданова. Пріоритет загальнолюдських цінностей у роботі викладача з іноземними студентами	I48
Т.І.Найко. Загальнолюдські цінності та їх значення у вихованні технічної інтелігенції	I49
М.М.Дзябко. Сутність та деякі тенденції гуманітаризації інженерно-технічної освіти	I50
В.В.Кулібачук. Політична культура людини, її роль у демократичних перетвореннях суспільства	I52
О.І.Кіріков. Загальнолюдські цінності як основа життєдайного миротворчого діалогу	I54
О.М.Язвінська, М.І.Поночовний. Формування політичної культури студентської молоді в технічних вузах	I56
В.М.Перцилло. Актуальні проблеми виховання культури спілкування	I58
В.С.Ващенко. Загальнолюдські цінності як фактор праці технічної інтелігенції	I60
І.П.Дроздова. Актуальні проблеми викладання української мови в технічному вузі	I61
М.М.Волошан, В.А.Греченко, А.І.Кравцов. Соціологічні дослідження проблеми використання української мови у вузі ..	I62
В.І.Харченко, Ф.Ф.Вашкевич. Викладання українською: проблеми державні і вузівські	I63

Г.С.Онуфрієнко, В.П.Зотова. Лінгвометодичне моделювання фахової української термінології в технічному вузі	164
О.М.Куць, А.О.Мартовой, Ю.О.Куць. Національна проблема-тика в гуманітеризації навчального процесу	166
А.С.Бурмака. Проблеми викладання дисциплін українською мовою у технічному вузі	168
Т.О.Гонтар. Вивчення українського народного мистецтва при викладанні історії української культури у Львівському лісо-технічному інституті	169
М.О.Багмет, А.М.Багмет. Навчання і виховання рідною мовою - важливий засіб формування національної самосвідомості фахівців технічного профілю	172
Н.О.Гушинець. Проблеми використання краєзнавчого матеріалу в курсі історії України	173
В.В.Лагетко. Національне виховання студентської молоді: історія і сучасність	175
С.Ф.Кукурудза, В.В.Дідик, Л.В.Мудрик. Викладання курсу "Обчислювальна техніка і програмування" українською мовою в технічному вузі	176
М.В.Дедков. Застосування принципу гуманізації через викладання спецкурсу "Історіографія національно-культурного будівництва в Україні в 1917-1941 роках"	177
В.П.Бадяк, П.П.Чорновіл. Краєзнавство як фактор гуманізації курсу історії України	179
Ю.В.Івашенко, М.Д.Ясир. Проблеми гуманізації при читанні спецкурсу "Буржуазні партії на Україні /1905-1917 рр./"	181
О.І.Марченко. Організація викладання конкретних економічних дисциплін українською мовою	183
О.З.Джмін, Е.Т.Свсеев. Роль спецкурсів у гуманітаризації навчання	184
М.А.Байдан, І.Е.Байдан, Н.В.Захарченко. З досвіду викладання курсу "Основи психології та педагогіки вищої освіти" для аспірантів технічних вузів	186
Л.П.Громова. Проблеми викладання історії України в технічному вузі	187
В.О.Гавриленко. Про використання цехової емблематики та символіки при вивченні історії України в технічних вузах	189
В.С.Сасинович. Викладання української мови слухачам підготовчого відділення технічного вузу при здійсненні гуманізації навчального процесу	191

М.А.Сологуб. Проблеми маркування, розмірності та інших позначень у технічних дисциплінах	193
С.С.Веремчук, І.О.Сівак, В.А.Матвійчук. Особливості викладання опору матеріалів і прикладної механіки українською мовою	194
Г.С.Ратушняк. Досвід та проблеми викладання інженерної геодезії українською мовою	195
Д.В.Чернілевський, О.М.Джеджула, В.М.Бандура. Проблеми викладання загальнотехнічних дисциплін українською мовою та шляхи їх розв'язання	197
А.А.Бондаренко, О.О.Островський, А.М.Носаченко. Деякі проблеми викладання теоретичної та прикладної механіки українською мовою	198
О.П.Вітюк, Є.А.Гота. З питання адаптації російськомовних студентів в україномовному середовищі	199
Б.П.П'ятичко. Основні завдання вивчення української мови у вузі у контексті гуманізації технічної освіти	200
О.В.Зінько. Використання у навчально-виховному процесі досвіду участі молоді 20-х років у національно-культурному відродженні України	202
І.П.Побиванець, В.М.Резанко. Проблеми викладання українською мовою вищої математики	203
В.П.Очеретний. Досвід та проблеми впровадження модульного навчання студентів українською мовою з дисципліни "Будівельні матеріали та вироби"	204
А.С.Моргун, А.І.Моргун. Проблеми викладання українською мовою дисципліни "Чисельні методи та програмування для ЕОМ" і застосування її в розрахунках будівельних споруд	206
Л.М.Малишко, С.Л.Рябикін. Деякі проблеми гуманізації інженерної освіти	207
М.І.Поночовний. Сучасні тенденції гуманізації і гуманітаризації вузівської технічної освіти в умовах переходу до ринкової економіки	209
В.М.Вашкевич, Л.В.Григор'єва, С.С.Макарчук. Нові форми і методи гуманітарної підготовки студентів /з досвіду роботи Миколаївського кораблебудівного інституту/	211
Н.В.Дубова, Н.О.Клочко, В.І.Клочко. Про деякі проблеми гуманітаризації навчального процесу в умовах використання нових інформаційних технологій	213

С.С.Теслюк. Гуманізація інженерного мислення	215
Г.О.Гетьман, В.М.Бережний. Про нові підходи до викладання гуманітарних дисциплін у вищій технічній школі	216
Т.С.Школьнікова, Н.С.Белінська. Гуманітарна спрямованість підготовки бакалаврів та магістрів	217
В.М.Михалевич, Г.М.Бакунін. Формування математичної культури сучасного інженера	219
О.Я.Завіновський, В.А.Лубенець, С.М.Ногіна. Удосконалення економічної освіти в умовах переходу до ринкової економіки	220
Ю.Я. Комісаренко, Ю.В.Львов. Психологічні аспекти викладання мікропроцесорної техніки студентам неелектротехнічних спеціальностей	222
М.М.Шкодіні. Про деякі шляхи гуманізації та активізації процесу навчання	223
В.І.Масальский, А.Д.Ятченко. Гуманітаризація освіти і "подвійна" гу нитарна грамотність студентів	225
Д.В.Чернілевський, М.В.Любін. Особистісний підхід у навчальному процесі як один з аспектів гуманізації загально-професійної підготовки	227
І.О.Одохівська. Технічна освіта і проблеми гуманізації навчання	229
В.І.Мельнікова. Деякі принципи гуманізації у викладанні економічної теорії в технічному вузі	231
А.П.Верхола. Система виховної роботи на кафедрі	232
Н.В.Вавілова, Л.Г.Михальчишина, В.В.Томчук. Гуманітарні знання - у вузівський диплом	234
Н.М.Вишневська, Є.О.Вишневський, О.В.Король. Реалізація принципу гуманізації у викладанні машинної графіки	236
В.І.Муляр. До питання про гуманізацію викладання соціально-політичних наук у вузі	237
Н.І.Копняк, С.В.Куленко. До питання гуманізації економічної освіти майбутніх інженерів	238
О.О.Кедровський. Гуманістичний аспект комп'ютерної графіки як компонент синтезу наглядності та алгоритмізації	239
В.Д.Ткаченко, С.М.Слисarenко. Проблеми активізації самостійної роботи студентів у процесі вивчення соціально-політичних дисциплін	240
Є.Л.Страшевський. Використання елементів гуманітаризації викладання фізики в технічному вузі як засобу гуманізації навчального процесу	242

С.І.Васюта, О.А.Васюта. Гуманітарні проблеми екологічної освіти як фактор трансформації культури технічної інтелігенції	243
П.М.Воловик, П.О.Вознюк, В.С.Зубченко. Деякі питання методики формування гуманістичних рис у студентів при вивченні фізики	245
Н.В.Козлова, В.В.Козлов. Аспекти гуманізації комп'ютерних навчальних систем	247
Л.Д.Климанська. Гуманізація як принцип у ході викладання політології	248
П.І.Бусел. До питання про подальшу гуманізацію викладання філософії майбутнім фахівцям народного господарства	250
І.С.Буда, В.В.Черниш. Гуманістичний аспект розробки основних напрямів перетворення енергії	251
Д.О.Мельников. Студентське самоврядування як засіб гуманізації виховного процесу в технічному вузі	253
В.Д.Махонін. Відображення соціально-економічного стану населення у викладанні інженерно-комунальних дисциплін	254
В.О.Скіданова. До проблеми використання наукового описання ...	255
Ю.М.Краснобокий. Про деякі підходи до гуманізації та гуманітаризації викладання фундаментальних і прикладних наук	257
В.Т.Нагайчук. Морально-етичні аспекти гуманізації процесу підготовки науково-технічних кадрів	259
В.Полковський, В.Горлинчук. Деякі проблеми гуманітаризації навчального процесу у вищій школі	260
П.Г.Білоконний. Гуманістична спрямованість викладання економічних дисциплін у вищому технічному навчальному закладі	261
В.П.Половинчук. Гуманізація науки у предметі "Охорона праці" ..	263
В.Т.Варяник, Ж.Д.Івченко. Соціологія праці і управління в технічному вузі	265
В.Ф.Кобевнік. Гуманітарні та екологічні аспекти виховного процесу у вузі	267
Т.І.Висоцька. Деякі гуманістичні аспекти викладання хімії	268
І.О.Цісар. Гуманістичний аспект при викладанні загальної хімії	269
Л.І.Бахарева, О.В.Фабричева. Гуманітаризація інженерної освіти в процесі навчання іноземним мовам у вузі	270

О.В.Назаренко, В.І.Серажим. Окремі аспекти гуманітаризації курсу економічної теорії	272
Л.О.Ярош. Проблема гуманітаризації як переосмислення наївного індуктивізму в підготовці технічних фахівців	274
В.С.Павленко. Гуманізація навчання в процесі курсового проектування з дисципліни "Основи конструювання машин"	275
М.А.Клименко. Значення курсу "Практика інженерної діяльності" у гуманізації навчання	277
А.С.Піддубний, М.М.Яцук. Формування історичної свідомості як принцип гуманізації викладання	278
В.Г.Буряк, М.Д.Солодовник. Гуманізація при вивченні фундаментальних дисциплін	280
В.Я.Дучал, А.В.Ющенко. Принцип гуманізації у викладанні фізики в аспекті проблеми підготовки фахівців технічного профілю	281
В.В.Чижик. Психологія управління – основа гуманного бізнесу ...	282
М.В.Адамчук, О.С.Дмитроца. Проблеми формування екологічної відповідальності у студентів технічних вузів	284
В.П.Кожем"яко, Л.І.Тимченко, С.П.Пулшкар. Принципи ієрархічності та прогнозування в гуманізації технічної освіти	285
Л.В.Тарасенко, Н.В.Чугунова. Значення іноземної мови в підготовці технічної інтелігенції	286
М.Л.Осадчук. Гуманізація процесу навчання іноземним мовам в технічному вузі	288
Ю.К.Омельченко, В.Н.Прокоф"єв. Роль іноземної мови в гуманізації навчально-виховного процесу	289
В.В.Заліщук. Електротехніка в системі гуманітаризації навчального процесу	290
А.П.Дем"янчук. Гуманістичний аспект прикладної математики та ЕОМ	291
Я.Л.Кулик, О.П.Мришук, М.І.Петренко. Проблеми гуманізації та демократизації фізичного виховання	293
В.І.Степанчук. Про стиль викладання теоретичної механіки для активізації комунікативної діяльності студентів	295
Р.М.Сокірянська. Проблеми гуманізму в курсі "Історія релігії та вільнодумства"	296
С.Й.Криштопа, В.І.Криштопа. Гуманітаризація і культура особи ..	298
В.М.Волощенко. Гуманістична спрямованість архітектури в підготовці та вихованні інженера-будівельника широкого профілю	300

Ю.Д.Рубан. Проблеми гуманізації вищої зоотехнічної освіти	301
В.В.Колодний. Гуманізація комп'ютеризованого навчального процесу	302
Б.В.Гордєєв. Форми співробітництва соціально-політичних та технічних кафедр	303
А.Т.Щедрін. Курс "Історія науки і техніки" в гуманітарній підготовці студентів технічного вузу	305
П.Я.Пустовар. Про деякі аспекти гуманізації хімічної освіти студентів фаху 03.01.00	307
І.Д.Загрійчук, В.І.Трикоза. Можливості негуманітарних дисциплін у гуманізації вищої технічної освіти	308
Н.В.Крамарчук. До питання гуманізації навчального процесу при вивченні математики на підготовчому відділенні	310
Р.С.Урлапова. Тема курсу політології: "Глобальні проблеми сучасності та її роль у вихованні майбутнього інженера"	311